

Rahanpesun torjunta pankkialalla – Käytännöt ja lainsäädäntö

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Liiketalouden koulutus, Hämeenlinnan korkeakoulukeskus
2024
Emilia Peiponen

Liiketalouden koulutus

Tekijä Emilia Peiponen

Työn nimi Rahanpesun torjunta pankkialalla- Käytännöt ja lainsäädäntö

Ohjaaja Anu Viherä

Tiivistelmä

Vuosi 2024

Tämä opinnäytetyö käsittelee rahanpesun torjuntaa pankkialalla, keskittyen erityisesti pankkialaa koskevaan sääntelyyn sekä lainsäädäntöön. Työn tarkoituksena on selvittää, miten pankit tunnistavat ja ehkäisevät rahanpesua, sekä arvioida nykyisen lainsäädännön tehokkuutta näissä toimenpiteissä.

Opinnäytetyön keskiössä on rahanpesun ilmiön syvälinen tarkastelu sekä EU:n lainsäädännön asettamat velvoitteet sekä sääntelyt pankeille. Opinnäytetyössä tarkastellaan myös pankkien toimintatapoja rahanpesun estämisessä. Rahanpesun torjunta pankkialalla edellyttää useiden sääntelyyn perustuvien toimenpiteiden, kuten asiakkaiden ja epäilyttävien liiketoimien tunnistamista.

Tutkimusaineisto koostuu kirjallisuuslähteistä, tutkimuksiin ja viranomaislähteisiin perustuvasta tiedosta sekä verkkolähteistä. Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisena, eli laadullisena tutkimuksena, johon osallistui pankin työntekijä. Tutkimuksessa hyödynnettiin puolistrukturoitua haastattelua, jonka tarkoituksena oli saada haastateltavan mielipiteitä ja kokemuksia esiin.

Opinnäytetyö osoittaa, että rahanpesun torjunnassa keskeisessä roolissa ovat asiakkaan tunteminen (KYC, Know Your Customer), viranomaisten yhteistyö sekä lainsäädännön ja sääntelyiden vaatimukset. Haastattelun avulla saatiin syvällisempää näkemystä rahanpesun torjunnasta pankkialalla, ja se tuki teoriaosuudessa esitettyjä teemoja. Haastattelussa nousi esiin myös käytännön haasteita, kuten sääntelyiden asettamia vaatimuksia.

Avainsanat Rahanpesu, Sääntely, Rahanpesulaki, KYC

Sivut 26 sivua ja liitteitä 2 sivua

Name of Degree Programme

Author Emilia Peiponen

Subject Prevention of money laundering in the banking sector- Practices and legislation

Supervisors Anu Viherä

Abstract

Year 2024

This thesis addresses the prevention of money laundering in the banking sector, with a particular focus on regulations and legislation governing the industry. The purpose of the thesis is to sort out how banks identify and prevent money laundering, as well as to evaluate the effectiveness of current legislation in supporting these measures.

The central theme of the thesis is an in-depth examination of the phenomenon of money laundering, along with the obligations and regulatory requirements imposed on banks by EU legislation. The thesis also analyzes the operational methods banks employ to prevent money laundering. Combating money laundering in the banking sector requires the implementation of several regulatory measures, such as the identification of customers and the detection of suspicious transactions.

The research material consists of literature sources, studies and online materials. The study was conducted as a qualitative research project, which was attended by a bank employee. A semi-structured interview was utilized as the primary research method, aiming to highlight the interviewee's opinions and experiences.

The thesis demonstrates that key elements in the prevention of money laundering includes Know Your Customer (KYC) procedures, collaboration with authorities and compliance with legislative and regulatory requirements. The interview also brought up practical challenges, such as the allocation of banks' resources to combat money laundering in line with regulatory guidelines.

Keywords Money laundering, Regulation, Anti-money laundering act, Know your customer
Pages 26 pages and appendices 2 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Rahanpesu	2
2.1	Rahanpesu rangaistavana tekona.....	4
2.2	Rahanpesun torjunta pankeissa.....	6
3	Rahanpesun estämistä valvovat tahot.....	7
3.1	Finanssivalvonta	7
3.2	Rahanpesun selvittelykeskus.....	8
3.3	Muut valvontaviranomaiset	9
4	Kansainväliset määräykset ja suositukset	9
4.1	Pakotteet	10
4.2	FATF.....	10
5	Asiakkaan tunteminen.....	11
5.1	Ilmoitus- ja selonottovelvollisuus	12
5.2	Ilmoitusvelvollisten riskiarvio	13
6	Tutkimuksen toteutus	14
6.1	Tutkimusmenetelmän valinta	14
6.2	Haastattelun suunnittelu ja toteutus	16
6.3	Tutkimustulokset.....	17
7	Johtopäätökset.....	19
8	Pohdinta.....	20
	Lähteet	23

Kuvat, taulukot ja kaavat

Kuva 1. Miten rahanpesu tapahtuu?	3
---	---

Taulukko 2. Selvittelykeskuksen vastaanottamien ilmoitusten lukumäärät ilmoittajaluokittain aikavälillä 06/2021–06/2024.....	8
--	---

Kuva 3. Malli tutkimusprosessin kulusta	15
---	----

Liitteet

- Liite 1. Puolistrukturoidun haastattelun kysymykset pankkialan työntekijälle
- Liite 2. Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Rahanpesu aiheuttaa vakavia riskejä Euroopan unionin (EU) taloudelle, rahoitusjärjestelmälle sekä kansalaisten turvallisuudelle, ja on näin ollen merkittävä huolenaihe koko Euroopan Unionissa. (Eurooppa-neuvosto, 2024) Rahanpesun torjunta perustuu sääntelyyn, joka pitää sisällään sekä kansallisia lakeja että eurooppalaisia ja kansainvälisiä määräyksiä. Suomessa rahanpesun torjuntaa ohjaa erityisesti rahanpesulaki, jota täydennetään useilla muilla laeilla. Kansalliset säädökset pohjautuvat Euroopan unionin antamiin direktiiveihin ja asetuksiin, jotka on määritelty osaksi Suomen lainsäädäntöä. Lisäksi rahanpesun torjunnassa noudatetaan kansainvälisiä ohjeita ja suosituksia. (Valtiovarainministeriö, n.d.)

Rahanpesun torjunta on noussut tärkeäksi ilmiöksi, kun rikolliset ovat kehittäneet yhä monimutkaisempia tapoja hyödyntää pankkijärjestelmiä laittomien varojen piilottamiseksi, sekä rikollisen toiminnan rahoittamiseksi. Pankit ovat keskeisessä roolissa näiden toimien ehkäisemisessä, sillä ne ovat useimmiten ensimmäinen taho, joka voi havaita ja raportoida epäilyttävät tapahtumat. (Wuolijoki, 2022, ss. 113,114.) Opinnäytetyössä tarkastellaan toimenpiteitä ja sääntelyitä, joita pankit ja viranomaiset käyttävät torjuakseen rahanpesua.

Opinnäytetyön aiheeksi valikoitui rahanpesun torjunta pankkialalla, sillä se on ajankohtainen aihe sekä keskeinen osa pankkitoimintaa. Lainsäädännön kehitys ja pankkialan muuttuvat sääntelyt tekevät tästä aiheesta relevantin ja tarpeellisen tutkia. Vaikka rahanpesun torjunta on hyvin ajankohtainen ja tärkeä aihe, aiheesta ei ole vielä kovin laajasti saatavilla syvällistä tietoa, mikä herätti kiinnostukseni tutkia aihetta laajemmin.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia rahanpesun torjunnan käytäntöjä ja lainsäädäntöä pankkialalla. Tavoitteena on tutkia ja selvittää, miten pankit tunnistavat ja ehkäisevät rahanpesua, sekä arvioida nykyisen lainsäädännön tehokkuutta näiden toimenpiteiden toteuttamisessa. Lisäksi pyrin avaamaan rahanpesun torjunnan käsitettä pankin näkökulmasta sekä lisäämään tietoisuutta aiheesta, mikä voi osaltaan tukea alan käytäntöjen kehittämistä.

Opinnäytetyössä pyritään vastaamaan seuraaviin keskeisiin kysymyksiin:

- Mitä rahanpesu on ja miten se vaikuttaa pankkialan toimintaan?
- Miten lait ja sääntelyt vaikuttavat rahanpesun torjuntaan pankkialalla?
- Millaisia käytäntöjä pankeilla on rahanpesun estämiseksi?

Tutkimuksessa hyödynnän nykyistä lainsäädäntöä, aiempia tutkimuksia, viranomaisten julkaisuja sekä verkkolähteitä aineistonkeruuna. Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena tutkimuksena, joka pohjautuu yksilöhaastatteluun pankkialan asiantuntijan kanssa. Haastattelun avulla syvennytään tutkimuksen aiheeseen käytännön näkökulmasta ja tuetaan teoriassa esitettyjä havaintoja.

Opinnäytetyö rakentuu johdannosta, teoriaosuudesta, empiirisestä tutkimuksesta ja johtopäätöksistä. Teoriaosuudessa käsitellään rahanpesun määritelmää, rahanpesua koskevaa lainsäädäntöä, pankkien roolia rahanpesun torjunnassa, valvontaviranomaisten ja kansainvälisten määräysten merkitystä sekä asiakkaan tuntemiseen liittyviä velvoitteita. Empiirinen osuus esittelee tutkimusmenetelmän valinnan, haastattelun toteutuksen ja saadut tulokset. Työn lopuksi yhdistetään teoria ja empiirinen tutkimus, esitetään johtopäätökset ja annetaan kehitysehdotuksia rahanpesun torjunnan käytäntöjen tehostamiseksi pankkialalla. Opinnäytetyö voi tarjota hyödyllistä tietoa paitsi pankkien sisäiseen kehitykseen, myös viranomaisten ja alan sidosryhmien käyttöön.

2 Rahanpesu

Rahanpesun historia juontaa juurensa Yhdysvaltoihin 1920-luvulle, jolloin rikollisjärjestöt alkoivat peitellä rikollisesti saatuja tulojaan käyttämällä paikallisia pesuloita rahan laillistamiseen. Ensimmäinen tuomio, jossa rahanpesu mainittiin, annettiin vuonna 1982 Kolumbian huumetulojen takavarikoinnin yhteydessä. (Sahavirta, 2008, ss.19–21) Vuonna 1988 Yhdistyneet kansakunnat laativat Wienin yleissopimuksen. Tämä oli ensimmäinen kansainvälinen sopimus, jossa esitettiin rahanpesun rikosmuodot ja velvoitettiin jäsenmaat määrittämään rahanpesu rikokseksi. Sopimus on erittäin vaikutusvaltainen, sillä sen on allekirjoittanut 190 maata vuoteen 2019 mennessä. Suomessa sopimus astui voimaan vuonna 1994. Rahanpesu on sittemmin noussut tunnetummaksi ilmiöksi, ja on näin ollen maailmanlaajuinen ongelma. Sen rikoshyödylliseksi määräksi on arvioitu noin. 2–5 % maailman vuosittaisesta bruttokansantuotteesta. Käytännössä tämä tarkoittaa siis sitä, että rikoshyödyn määrä vuosittaisessa talousarviossa on noin. 1700–4300 miljardia dollaria. (Hyttinen, 2021, ss.2–36)

Rahanpesun tavoitteena on piilottaa rikollisesti hankitun omaisuuden tai rahan alkuperä, ja saada se näyttämään laillisesti ansaitulta. Rahanpesussa keskeistä on, että se on tietoista

rikollista toimintaa. Käytännössä tämä voi siis tarkoittaa esimerkiksi rikollisesti saadun käteisen tallettamista pankkiin, varojen siirtelyä eri pankkien kautta, ja lopulta sijoittamista esimerkiksi osakkeisiin tai kiinteistöihin, jolloin varat näyttävät laillisesti hankituilta. (Rahanpesu, n.d.)

Kuvassa 1. Esitetään rahanpesuprosessin neljä päävaihetta. Ensimmäisessä osiossa raha kerätään esimerkiksi rikollisen toiminnan kautta. Sijoitusvaiheessa rikoshyöty pyritään saattamaan lailliseen rahoitusjärjestelmään. Harhautusvaiheessa varojen alkuperä pyritään salaamaan tai muuntamaan esimerkiksi väärennetyillä laskuilla, lainoilla tai tilisiirroilla. Viimeisessä vaiheessa eli palautusvaiheessa rikoshyöty palautetaan talouteen laillisesti, esimerkiksi kiinteistösijoitusten, luksustuotteiden tai yritystoiminnan kautta. (Eurooppa-neuvosto, 2024)

Kuva 1. Miten rahanpesu tapahtuu?

(Eurooppa-neuvosto, 2024)

Rahanpesu on olennainen osa talousrikollisuutta, kansainvälistä rikollisuutta, harmaata taloutta sekä järjestäytyntä rikollisuutta. Rahanpesun tunnusmerkit täyttyvät, mikäli henkilö tietoisesti vastaanottaa, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää, välittää tai pitää hallussaan

rikollisella tavalla hankittua omaisuutta. Yksi rahanpesun keinoista on värvätä myös ”muuleja” vastaanottamaan ja siirtämään varoja puolestaan. Muulina toimiminen on rangaistavaa, ja siihen voi joutua esimerkiksi epäilyttävien työtarjousten kautta. (Poliisi, n.d.) Rikolliset käyttävät usein hyväkseen taloudellisessa ahdingossa olevia henkilöitä, jotka suostuvat pientä korvausta vastaan toimimaan rahamuuleina. Esimerkiksi vuonna 2017 Suomessa paljastettiin rahamuulien avulla kierrätettyjä varoja, joiden arvo oli 300 000 euroa. (Laakso & Jukarainen, 2019)

Rikollisuuden torjumiseksi on pyritty uudistamaan lainsäädäntöä ja vähentämään käteisen rahan käyttöä, mutta tästä huolimatta rikolliset ovat keksineet uusia toimintatapoja, kuten esimerkiksi käyttämällä virtuaalista rahaa, tai vaihtamalla perinteiset pankkipalvelut varjopankkitoimintaan. (Hyttinen, 2021, s.2)

”Varjopankkitoiminta” Termi viittaa toimintaan, joka muistuttaa pankkitoimintaa, mutta ei ole yhtä tiukasti säänneltyä tai valvottua kuin tavalliset pankit. Varjopankit voivat olla esimerkiksi sijoitusrahastoja, rahoitusyhtiöitä, omaisuudenhoitoyhtiöitä tai lainapalveluja tarjoavia yhtiöitä. Suomessa varjopankkitoimintaa valvoo osin finanssivalvonta. (Honkanen & Koskinen, 2015)

2.1 Rahanpesu rangaistavana tekona

Rahanpesulain tavoitteena on ehkäistä rahanpesua ja terrorismin rahoitusta, tutkia näihin liittyviä rikoksia sekä jäljittää ja palauttaa rikollisilla keinoilla saatuja varoja. Suomessa rahanpesulain noudattamista valvovat useat viranomaiset, kuten Finanssivalvonta, Poliisihallitus, Patentti- ja rekisterihallitus, Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja asianajoliitto. (Poliisi, n.d.) Näillä kaikilla toimitsijoilla on lakisääteinen raportointivelvollisuus ilmoittaa havaitsemastaan väärinkäytöstä. Tätä velvoitetta ohjaa laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä, 444/2017)

Rahanpesua koskevan rikoslain mukaan rahanpesurikoksesta voidaan tuomita sellainen henkilö, joka käsittelee rikoksella hankittua omaisuutta esimerkiksi vastaanottamalla, käyttämällä tai siirtämällä sitä tarkoituksenaan peittää omaisuuden laiton alkuperä, tai auttamalla rikoksen tekijää välttämään oikeudelliset seuraamukset. Rahanpesurikoksesta voidaan tuomita myös henkilö, joka piilottaa tai peittää rikoksella hankitun omaisuuden, tai avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä. Rangaistuksena rahanpesurikoksesta voidaan määrätä sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta, ja myös rahanpesun yritys on rangaistava. (Laki Kätkemis- ja rahanpesurikoksista 61/2003 § 6)

Seuraavassa esimerkkitapauksessa tarkastellaan, miten järjestäytyneet rikolliset hyödynsivät rahanpesua osana kansainvälistä petosvyyhtiä, ja miten tuomioistuin arvioi teon vakavuuden ja sen tekijöille langetetut rangaistukset. Tapauksessa henkilöt O ja P osallistuivat järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jossa huijattiin uhreja eri puolilta Eurooppaa maksamaan tekaistun autokaupan varjolla 161 500 euroa suomalaisille pankkitileille. Tilit oli avattu ulkomaalaisten nimissä, mutta niiden hallinta kuului O:lle ja P:lle. O nosti varoja eri maissa ja välitti rikollisesti hankittuja pankkikortteja eri rikollisryhmälle. Lisäksi hän avasi tilejä väärennetyillä henkilötiedoilla. P osallistui vastaaviin toimiin. Toiminta oli kansainvälistä ja tarkoin suunniteltua.

Tuomioistuin katsoi heidän toimineen osana järjestäytyntä rikollisryhmää. O tuomittiin kahteen vuoteen ja kolmeen kuukauteen vankeutta törkeästä rahanpesusta, väärennöksistä ja rekisterimerkintärikoksista. P sai yhden vuoden ja kolmen kuukauden vankeusrangaistuksen. (Poliisi, 2022, s.15)

Suomessa rahanpesurikokset liittyvät useimmiten talous- ja huumerikoksilla hankittuun omaisuuteen, mutta sen tarkempaa laajuutta on vaikea arvioida. Rahanpesu vaikuttaa olevan Suomessa vähemmän yleistä kuin monissa muissa maissa, ja rahanpesutuomioiden määrä on vuosittain pieni. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että Suomessa rahanpesu on usein järjestäytymättömämpää, tai rikolliset eivät näe tarpeelliseksi häivyttää varojen alkuperää. (Sahavirta, 2008, s.40)

Tuomiot ovat usein lieviä, pääosin ehdollisia, vaikka kansainväliset toimijat, kuten FATF (FATF, The Financial Action Task Force on Money Laundering), suosittelevat kovempia rangaistuksia. Monimutkaisempien tapauksien selvittäminen päättyy usein siihen, että rikollisen rahan alkuperää voi olla vaikeaa todistaa. Tällaisia tapauksia voi olla esimerkiksi silloin, kun oikeusapua tarvittaisiin korruptoineista valtioista rikoksen selvittämiseksi.

Vaikka nykyinen lainsäädäntö antaa mahdollisuuden määrätä suuria sakkoja ja rikemaksuja rahanpesuvelvoitteiden laiminlyönnistä, ammattimaisesta rahanpesusta ei ole Suomessa juuri annettu tuomioita. Suuret taloudelliset sanktiot ja julkinen häpeä voivat kuitenkin olla tehokkaampia keinoja kuin yksittäisten henkilöiden tuomiot. (Laakso & Jukarainen, 2019)

2.2 Rahanpesun torjunta pankeissa

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta on viime vuosina korostunut pankkien ja rahoitusalan sääntelyssä, erityisesti 2000-luvun terrori-iskujen myötä. Rahoituslaitoksia käytetään väylänä rikollisen toiminnan rahoitukselle, ja sääntelyillä pyritään ehkäisemään tällainen toiminta. Pankit ovat velvoitettuja tarkkailemaan asiakkaiden toimintaa ja raportoimaan epäilyttäviä tapahtumista, mutta niiden vastuu rajoittuu kohtuullisiin toimenpiteisiin. Pankit suorittavat riskiarviointeja, keräävät asiakastietoja sekä valvovat asiakkaiden toimintaa osana rahanpesun torjuntaa. (Wuolijoki, s. 114)

Rahoituslaitokset pyrkivät torjumaan rahanpesua suojelemalla mainettaan ja varmistamalla, etteivät ne itse osallistu rikolliseen toimintaan. Pankkien sisäisiä järjestelmiä kehitetään jatkuvasti, jotta väärinkäytöksiä voidaan ehkäistä, ja täten pystytään vähentämään riskejä joutua rikosten kohteeksi. (Sahavirta, ss.43–45)

Suomalaiset pankit ja finanssiyritykset käyttävätkin vuosittain valtavasti resursseja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi, hyödyntäen muun muassa teknologiaa ja tekoälyä. Koko Euroopassa rahoituslaitokset investoivat vuosittain yli 100 miljardia euroa rahanpesun ja talousrikollisuuden estämiseen. Rahanpesulainsäädäntö on muuttunut tiukemmaksi, ja pankit ovat joutuneet sopeuttamaan tietojärjestelmiään ja käytäntöjään jatkuvasti. Vaikka nämä vaatimukset ovat lisänneet pankkien asiakkaiden kohtaamia kysymyksiä ja asiointin hankaluutta, niiden hyöty on jäänyt rajalliseksi. Suomessa pankkien välinen tiedonvaihto on rajoitettua verrattuna moniin muihin EU-maihin, mikä heikentää kykyä havaita epäilyttävät tapahtumat. (Linna, 2023)

Jotta rahanpesua voidaan torjua tehokkaasti pankkialalla, tulee henkilöstöä myös kouluttaa säännöllisesti. Pankeilla tulee olla riittävät tiedot ja taidot rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvissä vaatimuksissa. Koulutuksen tulee olla jatkuvaa, jotta henkilöstö pysyy ajan tasalla, ja osaa toimia oikein. Koulutuksen tulisi keskittyä erityisesti pankkien sisäisiin ohjeistuksiin ja työprosesseihin, jotka liittyvät asiakkaan tuntemiseen (KYC) ja epäilyttävien liiketoimien tunnistamiseen. Jatkuva koulutus varmistaa myös sen, että pankkien työntekijät osaavat tunnistaa epäilyttävät toimet ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. (Finanssivalvonta, 2018)

3 Rahanpesun estämistä valvovat tahot

Rahanpesulain noudattamista valvovat useat viranomaiset, jotka ovat vastuussa eri toimialojen valvonnasta ja seurannasta. Rahanpesun torjuntaa valvovat viranomaiset voivat määrätä ilmoitusvelvollisille hallinnollisia seuraamuksia, jos rahanpesulain velvoitteita rikotaan. Seuraamukset voivat sisältää julkisen varoituksen, rikemaksun tai seuraamusmaksun, jotka määräytyvät rikkomuksen vakavuuden perusteella.

Julkinen varoitus ja rikemaksu ovat lievempiä seuraamuksia, kun taas seuraamusmaksu on vakavin, ja sen enimmäismäärä on joko kaksi kertaa niin suuri kuin menettelyllä saatu hyöty, tai miljoona euroa sen mukaan, kumpi on suurempi. Finanssivalvonta voi määrätä luotto- tai rahoituslaitokselle seuraamusmaksun, jonka enimmäismäärä on joko 10 prosenttia edellisen vuoden liikevaihdosta tai 5 miljoonaa euroa, riippuen siitä, kumpi summa on suurempi.

(Rahanpesu, n.d.)

3.1 Finanssivalvonta

Finanssivalvonta on osa Euroopan Unionin finanssivalvontajärjestelmää, jonka tavoitteena on varmistaa Euroopan Unionin finanssijärjestelmän tehokas valvonta. Suomessa toimiva Finanssivalvonta seuraa mm. pankkien, vakuutus- ja eläkeyhtiöiden sekä muiden finanssialan toimijoiden, -kuten sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden, pörssien ja arvopaperikeskuksien toimintaa. Finanssivalvonnasta säädetään lailla, ja sen toiminnasta vastaa valtiovarainministeriö. Finanssivalvonta tekee yhteistyötä Euroopan keskuspankin (EKP) kanssa valvoessaan Suomessa toimivia luottolaitoksia. (Valtiovarainministeriö, n.d.)

Finanssivalvonnan tehtäviin kuuluu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvonta riskiperusteisesti sekä talouspakotteiden noudattamisen seuranta. Valvontaan kuuluu analyysien, selvitysten, kartoitusten ja tarkastusten tekeminen, joiden avulla pyritään tunnistamaan mahdollisia ongelma-alueita ennakkoon. Valvontaa tehdään valvottavilta saatujen raporttien ja tarkastusten perusteella, ja havaitut epäkohdat vaaditaan korjaamaan. (Finanssivalvonta 2010, s.4)

Valvottavilla on velvollisuus tuntea asiakkaansa, tunnistaa epäilyttävät liiketoimet ja ilmoittaa epäilyt Rahanpesun selvittelykeskukselle. Suomessa keskusrikospoliisi käsittelee rahanpesuilmoitukset, ja Finanssivalvonta varmistaa, että valvottavien toiminta täyttää lakien

vaatimukset. Rahanpesulain velvoitteiden laiminlyönti voi johtaa rangaistuksiin.
(Finanssivalvonta, n.d.)

3.2 Rahanpesun selvittelykeskus

Keskusrikospoliisissa toimivan Rahanpesun selvittelykeskuksen tehtävänä on ennaltaehkäistä, paljastaa- ja tutkia rahanpesuun sekä terrorismin rahoittamiseen liittyviä rikoksia. Selvittelykeskus saa tietoa ilmoitusvelvollisilta tahoilta, kuten pankeilta, jotka raportoivat epäilyttävistä liiketoimista. Tämän jälkeen selvittelykeskus analysoi saatuja tietoja ja jakaa niitä tarvittaessa muille viranomaisille. Rahanpesun selvittelykeskus toimii tiiviissä yhteistyössä kansainvälisten viranomaisten kanssa. (Poliisi, n.d.)

Vuoden 2024 ensimmäisen puolivuotiskatsauksen aikana Rahanpesun selvittelykeskuksen tilastoissa toistuivat samat ilmiöt kuin aiempina vuosina, eli Ukrainan sota, -ja siihen liittyvät pakotteet, erilaiset petokset, sekä Hawala rahansiirtojärjestelmät. (Poliisi 2024, s.8) Hawala rahansiirtojärjestelmiä käytetään epäviralliseen pankkitoimintaan erityisesti sellaisissa maissa, joissa pankkipalveluita ei ole käytettävissä. Rahat voivat liikkua välikäsien kautta ilman virallisia pankkeja, ja koska rahaliikennettä ei virallisesti kirjata, sen jäljittäminen on myös vaikeampaa. Hawala- Maksujärjestelmän käyttöön liittyy siis riskejä rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. (Suomen uutiset, 2024)

Taulukko 2. Selvittelykeskuksen vastaanottamien ilmoitusten lukumäärät ilmoittajaluokittain aikavälillä 06/2021–06/2024 (Poliisi 2024, s.8)

Ilmoittajaluokka	06/2021	06/2022	06/2023	06/2024
Luotto- ja rahoituslaitos (muu kuin pankki)	3 376	85	175 955	213
Yleistä maksujenvälitystä tarjoava (sis. valuutanvaihto)	9 756	9 088	9 153	6 163
Luotto- ja rahoituslaitos (pankki)	7 208	6 098	8 275	12 734
Rahapeliyhteisö	6 016	3 561	5 995	4 607
Virtuaalivaluuttapalvelun tarjoaja	3 439 842	61 143	3 672	898
Vakuutusyhtiö, -yhdistys tai työeläkevakuutusyhtiö	58	148	141	219
Huolehtimisvelvoitteen mukainen viranomainen	42	50	85	1 417
Tavaran myynti käteisenä > 10 000 €	15	15	44	100
Kirjanpitäjä	32	36	35	46
Muu kotimainen viranomainen	21	14	28	13
Muut, vähäisiä ilmoitusmääriä tuottavat ilmoittajaluokat	21	13	12	77
Sijoituspalveluyritys	10	1	12	6
Kiinteistönvälittäjä	6	21	11	13
Tilintarkastaja	6	12	8	35
Asianajaja tai muu oikeudellisia palveluita tarjoava	7	3	4	9
Rahastoyhtiö tai säilytysyhteisö	2	1	2	3
Yhteensä	3 466 418	80 289	203 432	26 553

Taulukkoon 2. on jaoteltu Rahanpesun selvittelykeskuksen vastaanottamia rahanpesulain mukaisia ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista ja mahdollisesta terrorismin rahoituksesta. Ilmoituksia on tehty kaikkiaan peräti 26 553. Pankkien osuus rahanpesuilmoituksista on noussut merkittävästi vuodesta 2021, ja onkin vuoteen 2024 mennessä suurin ilmoittajaluokka. (Poliisi 2024, s.8)

3.3 Muut valvontaviranomaiset

Rahanpesulain noudattamista valvovia muita viranomaistahoja ovat mm.

- Poliisihallituksen Arpajaishallinto, joka vastaa rahapelitoiminnan valvonnasta Manner-Suomessa.
- Patentti- ja rekisterihallitus (PRH), joka valvoo tilintarkastajia ja heidän toimintaansa rahanpesun torjunnassa.
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto, joka valvoo muita ilmoitusvelvollisia, jotka eivät kuulu Finanssivalvonnan, tai muiden viranomaisten valvontaan.
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus, joka vastaa Ahvenanmaan kiinteistövälitys- ja rahapelitoiminnan valvonnasta.
- Suomen Asianajajaliitto, joka valvoo asianajajia ja heidän toimintaansa rahanpesun estämisessä. (Rahanpesu, n.d.)

Lisäksi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa tukemaan on perustettu uusi EU-tason elin, Rahanpesuntorjuntaviranomainen (AMLA), jonka toiminta alkaa vuonna 2025 Frankfurtissa. Uuden valvontaviranomaisen rooli on parantaa yhteistyötä kansallisten rahanpesun selvittelykeskusten välillä ja valvoa ilmoitusvelvollisten noudattamista. AMLA tulee valvomaan erityisesti riskialttiita luotto- ja finanssilaitoksia, kuten kryptovaluuttapalveluja, sekä tukemaan finanssialan ulkopuolisia sektoreita. (Eurooppa-neuvosto, 2024)

4 Kansainväliset määräykset ja suositukset

Kansainväliset määräykset ja suositukset rahanpesun torjunnassa perustuvat tiiviiseen yhteistyöhön eri maiden ja kansainvälisten organisaatioiden välillä. Suomessa valtiovarainministeriö ja sisäministeriö osallistuvat Euroopan komission asiantuntijaryhmään, joka käsittelee rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisia toimia sekä edistää lainsäädännön täytäntöönpanoa ja kansainvälistä yhteistyötä. (Rahanpesu, n.d.)

Kansainvälisiä ohjeita antaa FATF (Financial Action Task Force), jonka suositukset eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta jäsenmaat ovat suostuneet noudattamaan niitä. Lisäksi YK:n turvallisuusneuvosto asettaa pakotteita ja ylläpitää pakotelistoja, joita myös EU soveltaa omassa lainsäädännössään. EU:lla on myös oma pakotejärjestelmä, jonka rajoitukset sitovat jäsenvaltioita ja edellyttävät esimerkiksi terrorismiin liittyvien varojen jäädyttämistä ja varojen saannin estämistä koskevia toimenpiteitä. (Sisäministeriö, 2024, s.44)

4.1 Pakotteet

Kansainvälisten pakotteiden tavoitteena on rajoittaa- tai keskeyttää yhteistyö sellaisten valtioiden, hallitusten, ryhmien tai henkilöiden kanssa, joiden toiminnan katsotaan uhkaavan kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. Pakotemääräyksiä voidaan asettaa esimerkiksi terrorismin, aseiden käytön tai kyberhyökkäysten estämiseksi. (S-Pankki, n.d.)

Pakotteiden avulla säädellään esimerkiksi vienti- ja tuontirajoituksia, matkustusrajoituksia sekä finanssipakotteita, jotka vaikuttavat esimerkiksi pankkitoimintaan. Pankit ovat velvollisia tarkistamaan maksutapahtumat ja asiakastiedot pakotteiden varalta, sekä ne voivat tarvittaessa pyytää lisätietoja asiakkailtaan sääntelyn noudattamiseksi. Pakotteiden aiheuttamat tarkistukset saattavat myös viivästyttää asiakkaiden maksuliikennettä. Asiakkaiden tulee myös itse huolehtia pakotteisiin liittyvien säädösten noudattamisesta, erityisesti jos he käyvät kauppaa pakotteiden kohteena olevien maiden kanssa. (Osuuspankki, n.d.)

Vienti- ja tuontikieltoihin liittyy usein myös kielto tarjota rahoitusta, rahoituspalveluita tai vakuutuksia tuotteiden kuljettamiseen. Lisäksi rahoitus- ja vakuutussektorille voi olla erillisiä rajoituksia, jotka koskevat tiettyjä toimialoja, valtio-omisteisia yrityksiä tai niiden investointeja ja vakuutuksia. Uusien pankkisuhteiden luominen pakotemaiden pankkien kanssa voidaan myös estää. (Ulkoministeriö, n.d.)

4.2 FATF

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän (FATF) tehtävänä on asettaa kansainvälisiä standardeja ja suosituksia, joita pankkien ja muiden toimijoiden on noudatettava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi. Suomi on ollut FATF:in jäsen vuodesta 1991. (Rahanpesu, n.d.)

FATF tehtävänä on seurata, miten rikolliset hankkivat, käyttävät ja siirtävät varoja. Kun maat toteuttavat toimenpiteitä laittomien rahavirtojen keskeyttämiseksi, rikolliset etsivät uusia keinoja rahan pesemiseksi. FATF julkaisee säännöllisesti raportteja ajankohtaisista rahanpesu- ja rahoitusmenetelmistä, jotta maat voivat ryhtyä tarpeellisiin toimiin riskien vähentämiseksi. Mikäli jokin maa toistuvasti epäonnistuu FATF standardien toteuttamisessa, se voidaan nimittää lisääntyneen valvonnan -alueeksi tai korkean riskin alueeksi, joita kutsutaan myös "harmaiksi" ja "mustiksi listoiksi". (FATF, n.d.)

FATF on laatinut 40 suositusta, joita jäsenvaltioiden tulisi noudattaa. Suositukset koskevat muun muassa asiakastuntemisvelvoitteita (CDD, customer due diligence), virtuaalivaluuttoihin liittyvien riskitilanteiden hallintaa sekä yritysten tosiasiallisten edunsaajien tunnistamista. FATF on myös antanut ohjeistuksia siitä, kuinka digitaalista henkilöllisyyttä voidaan hyödyntää asiakkaiden tunnistamisessa ja asiakastuntemisvelvoitteiden täyttämässä digitaalisissa ympäristöissä. Näiden suositusten tarkoitus on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. (Finanssivalvonta, 2023)

5 Asiakkaan tunteminen

Asiakkaan tunteminen tarkoittaa, että pankin on varmistettava asiakkaan henkilöllisyys ja tunnettava hänen taloudellinen tilanteensa, mahdollinen liiketoimintansa sekä pankkipalveluiden käyttötarkoitus. Aiemmin pankissa asioitiin useammin, ja asiakaspalvelijat sekä asiakkaat tunsivat toisensa paremmin. Verkkopalveluiden yleistyessä asiointikerrat ovat vähentyneet, eikä samanlaista suhdetta enää muodostu. Lainsäädäntö on myös vuosien myötä tiukentunut, mutta pankkien on silti tunnistettava ja tunnettava asiakkaansa. (Säästöpankki, n.d.)

Tästä syystä pankkien on kysyttävä niin yritys, -kuin henkilöasiakkailtaan säännöllisesti pankkipalveluihin liittyviä tuntemistietokysymyksiä. Asiakkaan peruspankkipalveluissa tuntemistietokysymykset voivat liittyä mm. Taloudelliseen asemaan, verotusmaahan, pankkipalvelujen käyttöön, varojen alkuperään, ulkomaanmaksuihin sekä poliittiseen vaikutusvaltaan (PEP). (Finanssivalvonta, 2020)

Pankkien tehtävänä on tunnistaa asiakkaiden tileillä tapahtuvat poikkeavat maksutapahtumat ja selvittää niiden alkuperä. Pankeilla on myös lakisääteinen velvollisuus tutkia epätavalliset tilitapahtumat, ja tarvittaessa jäädyttää tilejä lisäselvitysten ajaksi. Näin ollen asiakkaan tuntemistiedot ovat tärkeää pitää ajan tasalla myös huijareiden varalta. Huijarit hyödyntävät

asiakastuntemisprosessia tekeytymällä pankkivirkailijoiksi, tai luomalla pankin sivustoja jäljitteleviä huijaussivustoja pyrkien harhauttamaan asiakkaita. (Säästöpankki, n.d.)

Asiakkaan tuntemistietoja sovelletaan riskiperusteisesti koko asiakassuhteen ajan. Mikäli tuntemistiedoissa on puutteita, tai näissä havaitaan epäilyttäviä liiketoimia, asiakassuhteessa voidaan tarvita tehostettuja tuntemistietoja. (Aluehallintovirasto, 2021, s.12)

Rahanpesulain mukaan asiakkaan tuntemistietoja tulee tehostaa, jos asiakassuhteessa huomataan suurempi riski rahanpesun tai terrorismin rahoittamiseen, tai jos asiakkaalla on yhteys valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunta ei täytä kansainvälisiä vaatimuksia. Tehostettua tuntemista voidaan vaatia, jos esimerkiksi asiakassuhde solmitaan ilman henkilökohtaista tapaamista, asiakkaana on vaikutusvaltainen henkilö (PEP), asiakkaalla on ETA-rajat ylittävä kirjeenvaihtajapankkisuhde tai vastaava liikesuhde, tai jos riskiarvio edellyttää tehostettua valvontaa. Tehostetussa valvonnassa asiakkaan tulee toimittaa pankille vaadittavia dokumentteja, sekä asiakassuhdetta seurataan jatkuvassa seurannassa. (Finanssivalvonta, 2010, ss. 26,27)

Mikäli tuntemistiedot eivät ole riittävät, voidaan pankkipalveluiden käyttöä rajoittaa. Tuntemistietojen puutteellisuus voi johtaa myös pankkipalveluiden irtisanomiseen. Tuntemistiedot ovat näin ollen peruste asiakassuhteen avaamiselle, sekä myös pankkipalveluiden jatkamiselle. (OmaSp, n.d.)

5.1 Ilmoitus- ja selonottovelvollisuus

Kuten jo edellä todettu, on pankeilla lakisääteinen ilmoitusvelvollisuus raportoida epäilyttäviistä liiketoimista. Pankeilla on siis velvollisuus tunnistaa ja seurata asiakkaitaan sekä heidän liiketoimiaan. Tämän avulla pyritään havaitsemaan poikkeuksellisia tai epäilyttäviä liiketoimia, jotka eivät vastaa asiakkaan tavanomaista toimintaa. Ilmoitusvelvollisen on kerättävä tietoja asiakkaastaan ja arvioitava, onko liiketoimessa havaittavissa poikkeavuuksia. Käytännössä tämä tarkoittaa siis sitä, että valvottavien on tarkkailtava asiakassuhteiden kehitystä ja palveluiden käyttöä osana riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa, kuten esimerkiksi asiakkaiden talletuksia, nostoja ja maksuliikennettä. (Avi, 2021, s.7)

Mikäli valvottava havaitsee poikkeavan tai epäilyttävän liiketoimen, on valvottavalla tällaisessa tilanteessa selonottovelvollisuus. Epäilyttäviä liiketoimia voivat olla mm. asiakkaan puutteelliset asiakirjat tai selvitykset, suuret käteisnostot tai pankkisiirrot- tai jos

liiketoimi poikkeaa asiakkaan toimialasta. Tällöin liiketoimien tausta ja tarkoitus on selvitettävä tarkemmin, ja selvitysten perusteella arvioidaan, onko tarpeen tehdä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle. (Finanssivalvonta, 2021)

Ilmoitus selvittelykeskukselle on tehtävä viipymättä, mikäli valvottava havaitsee epäilyn rahanpesusta tai terrorismin rahoittamisesta. Ilmoitus on tehtävä myös sellaisissa tapauksissa, joissa asiakas kieltäytyy antamasta lisätietoja varojen alkuperästä tai käyttötarkoituksesta. Vuonna 2017 tulleen rahanpesulain muutoksen mukaan myös kaikista 1000 euron ylittävistä yksittäisistä tai useasta erillisestä rahatapahtumista, joissa kaikissa on sama vastaanottaja ja maksut tapahtuvat lyhyen ajan sisällä, on tehtävä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta, 406/2018 §1)

Kun rahanpesuilmoitus tehdään, on otettava huomioon muutama seikka. Ilmoituksen tulee olla selkä ja kuvata tapahtumia mahdollisimman tarkasti. Ilmoitukseen on kirjattava, onko liiketoimi suoritettu, keskeytetty- tai onko siitä kieltäydytty. Rahanpesulain mukaan ilmoituksen tulee myös sisältää syyn epäilylle liiketoiminnalle, asiakkaan tuntemistiedot, liiketoimen laadun sekä varojen tai omaisuuden alkuperän ja määrän. Ilmoituksesta ei tule myöskään kertoa asiakkaalle. (Finanssivalvonta, 2021)

5.2 Ilmoitusvelvollisten riskiarvio

Rahanpesulain mukaan ilmoitusvelvollisten, eli myös pankkien on tehtävä riskiarvio tunnistaakseen ja arvioidakseen rahanpesun terrorismin rahoittamisen riskit.

Ilmoitusvelvolliset ovat keskeisessä roolissa riskien torjunnassa, ja riskejä arvioimalla on mahdollista luoda toimintatapoja, joilla rahanpesua ja terrorismin rahoitusta voidaan havaita ja estää. Ilmoitusvelvollisten tulee tarvittaessa pystyä osoittamaan Finanssivalvonnalle, että asiakkaan tuntemis- ja seurantamenetelmät ovat riittävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskien hallitsemiseksi. (Rahanpesu, n.d.)

Arvioinnissa otetaan huomioon muun muassa asiakkaiden ja liiketoimintojen riskiluokat, tuotteiden mahdollinen väärinkäyttö rahanpesuun sekä hallintakeinot riskien vähentämiseksi. Lisäksi riskiarvion tulokset auttavat määrittämään, onko jäljelle jäävä riskitaso hyväksyttävä vai pyritäänkö sitä edelleen pienentämään. (Finanssivalvonta, 2024)

Riskiarvion laatimiseen ei ole määrätty- tai määritelty mitään tiettyä toimintatapaa, sillä riskiarvio tehdään yrityksen tarpeiden mukaisesti. Laatimisprosessi ja päivitykset tulee

kuitenkin dokumentoida, ja riskiarvio tulee tehdä kirjallisena. Riskiarviossa tulisi myös kuvata, miten arvio vaikuttaa rahanpesulain velvoitteiden täyttämiseen. Sen perusteella yritys voi luokitella asiakkaat eri riskiluokkiin. Jos asiakassuhteessa tai liiketoimessa riski on vähäinen, voidaan käyttää yksinkertaistettua tuntemismenettelyä. Jos riski on suurempi, on noudatettava tehostettua menettelyä. Riskiarvion laajuus riippuu toiminnan luonteesta, koosta ja laajuudesta. (Aluehallintovirasto, 2021, s.3)

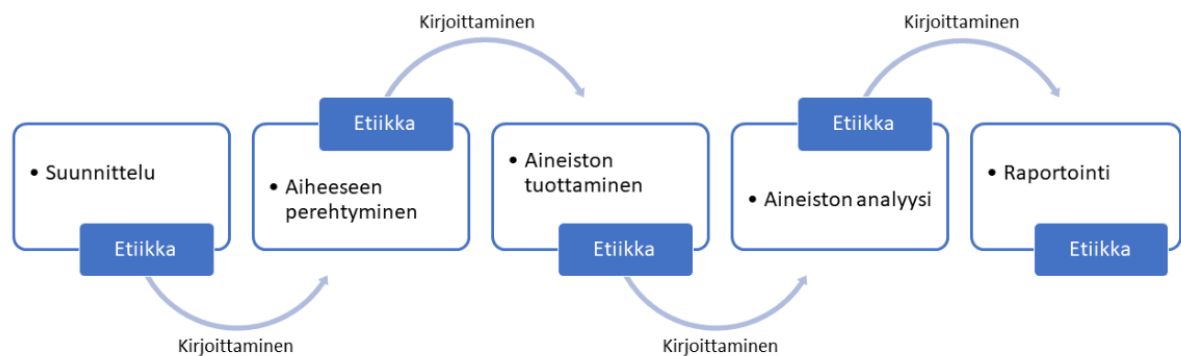
6 Tutkimuksen toteutus

6.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Laadullinen tutkimus on tutkimusmenetelmä, jossa pyritään ymmärtämään perusteellisesti ihmisten kokemuksia, ajatuksia, tunteita, käyttäytymistä tai ilmiöitä. Laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan yleensä vain muutamia tarkasti valittuja tapauksia, joita analysoidaan syvällisesti, sillä aineiston tieteellisyys perustuu sen laatuun, ei määrään. Tutkimuskohteiden valinta tapahtuu harkinnanvaraisella otannalla, mikä tarkoittaa, että tutkija valitsee tapaukset tarkoituksellisesti teoreettisten perusteiden ja tutkimuskysymysten mukaan, ei satunnaisesti. (Eskola & Suoranta, 1998)

Laadullinen tutkimusprosessi etenee vaiheittain, mutta prosessin vaiheet ovat keskenään vuorovaikutuksessa. Kuten kuvasta 3. voidaan havaita, tutkimus käynnistyy tutkimusideasta ja etenee tutkimussuunnitelman laadintaan, aineistonkeruuseen ja analyysiin, päättyen lopulta tutkimuksen raportointiin. Eri vaiheiden tehtäviä toteutetaan usein limittäin, ja analyysistä saadut havainnot voivat tarkentaa alkuperäistä tutkimusideaa. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston keräämisellä ja analyysillä on keskeinen merkitys, sillä ne muovaavat tutkimuksen lopullista muotoa. (Tietoarkisto, n.d.)

Kuva 3. Malli tutkimusprosessin kulusta (Tietoarkisto, n.d.)

Laadullisen tutkimuksen keskiössä ovat ihmisten kokemukset, merkitykset ja näkemykset, joita ei voida pelkästään numeroilla kuvata. Näin ollen tutkimus ei pyri yleistyksiin, vaan syvälliseen ymmärrykseen ainutlaatuisista kokemuksista ja niiden merkityksistä.

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään myös erilaisia menetelmiä aineiston keräämiseen, kuten haastatteluja, havainnointia ja erilaisten tekstien tai dokumenttien analysointia. Menetelmänä se antaa tutkijalle mahdollisuuden sukeltaa syvälle tutkittavien elämän todellisuuteen sekä paljastaa ilmiöiden taustalla olevia merkitysrakenteita. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää ilmiötä sen omassa kontekstissa sen sijaan, että pyrittäisiin selittämään sitä ulkopuolisilla teorioilla tai hypoteeseilla.

Yhteenvetona voidaan todeta, että laadullinen tutkimus tarjoaa mahdollisuuden päästä lähelle tutkittavien maailmaa ja ymmärtää, miten he kokevat ja selittävät ympäröivää todellisuutta. Sen avulla voidaan tuoda esiin sellaisia asioita, joita pelkät tilastot eivät pysty kertomaan, ja samalla korostuu tutkijan ja tutkittavien välinen vuorovaikutus tutkimuksen aikana. (Puusa & Juuti, 2020) Tämä tutkimusmenetelmä sopii erinomaisesti tutkimukseni tarpeisiin, sillä halusin ymmärtää syvällisemmin rahanpesun torjuntaan liittyviä käytäntöjä ja haasteita pankkialalla. Laadullinen tutkimus mahdollistaa sen, että voin tutkia pankkitoimijan kokemuksia ja näkemyksiä aiheesta, ja näin saada kattavamman käsityksen niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat rahanpesun torjuntaan pankkialalla. Pelkät tilastot tai kvantitatiiviset analyysit eivät riittäisi kuvaamaan rahanpesun monimuotoisuutta.

Lisäksi laadullinen tutkimus tarjoaa mahdollisuuden hyödyntää pankin työntekijän omia kokemuksia ja näkemyksiä, jolloin on mahdollista saada syvempää tietoa rahanpesun torjuntaprosessien toiminnasta, kehitysideoista ja käytännön haasteista. Tämä menetelmä tarjoaa joustavan lähestymistavan, sillä haastattelun avulla on mahdollista tarkentaa tai

syventää näkökulmia. Näin ollen laadullinen tutkimus ei ainoastaan tuo esiin tutkittavan kokemuksia, vaan antaa myös mahdollisuuden tutkia tietoa, jota ei muuten olisi tullut esiin esimerkiksi tilastollisella analyysillä.

Laadullinen tutkimus mahdollistaa myös konkreettisen ymmärryksen luomisen. Koska rahanpesun torjunta pankkialalla perustuu moniin eri käytäntöihin, on tärkeää tarkastella myös sitä, miten käytännöt näkyvät arjen työprosesseissa. Lopputulemana voidaan todeta, että laadullinen tutkimus mahdollistaa yksityiskohtaista ja kokemuspohjaista tietoa pankkialan näkökulmasta. Tämä lähestymistapa tukee tutkimuksen päätavoitteita ja auttaa ymmärtämään niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat rahanpesun torjuntaan käytännön tasolla.

6.2 Haastattelun suunnittelu ja toteutus

Tutkimushaastattelutapoja on useita erilaisia, ja ne voivat eroavat toisistaan haastattelun rakenteen ja ohjaustavan mukaan. Haastattelut voivat olla täysin vapaamuotoisia, tai ne voivat sisältää valmiita kysymyksiä, kuten strukturoidussa tai puolistrukturoidussa haastattelussa. Haastattelut voivat myös olla teemahaastatteluja, ja niitä voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmähaastatteluina. Haastatteluja voidaan pitää eri tavoilla, kuten kasvokkain, puhelimitse tai sähköisten välineiden avulla.

Tämän tutkimuksen haastattelumenetelmäksi valikoitui puolistrukturoitu haastattelu. Puolistrukturoitu haastattelumuoto on vapaamuotoisempi, kuin strukturoitu haastattelu, jossa on yleensä selkeät ennalta valitut valmiit vastausvaihtoehdot. Puolistrukturoidussa haastattelussa etuna on se, että haastattelijan on mahdollista saada myös sellaista tietoa, mitä ennalta määritellyissä ja rajatuissa vastausvaihtoehdoissa ei välttämättä tulisi esiin, ja haastateltavalla on näin ollen mahdollisuus vastata myös laajemmin kysymyksiin. (Puusa & Juuti, 2020)

Haastattelua varten laadittiin kysymysrunko, joka käsitteli rahanpesun torjunnan keskeisiä aiheita, kuten rahanpesun torjuntakäytäntöjä sekä lainsäädännön vaatimuksia. Kysymykset muotoiltiin siten, että haastateltava pystyi ilmaisemaan vapaasti oman näkemyksensä, mikä antoi haastateltavalle myös mahdollisuuden syventää vastauksiaan tarpeen mukaan. Rahanpesun torjunta on laaja-alainen ilmiö, joten tutkimuksessa oli tärkeää rajata aihetta tarkemmin. Koska tutkimus keskittyi pankin toimihenkilön näkökulmaan, haastattelun teemat valittiin hänen työssään kohtaamiensa asioiden pohjalta.

Haastattelussa käsiteltiin pankkialan käytäntöjä rahanpesun estämisessä sekä työntekijöiden koulutukseen sekä sääntelyyn liittyviä kysymyksiä. Haastattelukysymykset suunniteltiin huolellisesti ottaen huomioon aiheen arkaluonteisuus sekä rikosoikeudelliset näkökohdat, kuten laki rahanpesun estämisestä (444/2017). Kysymykset muotoiltiin selkeiksi ja ymmärrettäviksi, mutta samalla varmistettiin, että haastateltava voi ilmaista näkemyksensä omasta näkökulmastaan sekä noudattaa pankkisalaisuutta. Haastattelussa käytettiin haastattelurungon pohjalta laadittuja kysymyksiä, joihin sisältyi myös syventäviä kysymyksiä. Ennen haastattelun aloittamista haastateltavalle muistutettiin tutkimuksen anonyymiteetista.

6.3 Tutkimustulokset

Haastatteluun osallistui pankkialalla talousrikollisuuden torjunnan parissa työskentelevä henkilö, jonka osaamisalueeseen kuuluu myös rahanpesun torjunta osana laajempaa talousrikollisuuden ehkäisytyötä. Haastattelu toteutettiin sähköisesti ennalta määriteltyjen kysymysten pohjalta. Haastattelun tavoitteena oli saada syvällistä asiantuntijanäkökulmaa rahanpesun torjunnan käytännöistä ja prosesseista pankkialalla.

Henkilöstön koulutukseen liittyvissä kysymyksissä pyrittiin selvittämään haastateltavan näkemyksiä organisaation tarjoamien rahanpesun estämiseen liittyvien koulutusten määrästä ja laadusta. Kysymyksillä pyrittiin selvittämään, onko rahanpesun torjuntaan liittyvät koulutukset organisaatioissa riittäviä.

Haastateltavan mukaan pankin henkilökuntaa koulutetaan säännöllisesti, jotta pankeissa pystytään havaitsemaan ja ilmoittamaan epäilyttävät tapahtumat. Koulutuksilla pyritään myös siihen, että pankeilla olisi tarvittava tieto siitä, minkälaista toimintaa voidaan pitää epäilyttävänä. Koulutusten koettiin olevan hyödyllisiä ja riittäviä, mutta niiden jatkuva päivittäminen on tärkeää.

Sääntelyyn ja ohjeistukseen liittyvissä kysymyksissä haluttiin selvittää, kuinka sääntely ja ohjeistukset vaikuttavat pankkien rahanpesun torjuntaan, sekä koetaanko henkilöstöllä olevan riittävästi tietoa rahanpesun estämisestä koskevasta lainsäädännöstä. Tarkoituksena oli erityisesti selvittää, kuinka lainsäädäntö ohjaa pankkien käytäntöjä ja toimintatapoja.

Rahanpesun estämistä koskeva lainsäädäntö koettiin olevan riittävällä tasolla, sillä se ei edellytä jokaiselta yksityiskohtaista pykälätason osaamista, vaan tutkintaohjeistuksella on keskeinen rooli, jotta se on luotu riittävällä tarkkuudella lainsäädännön täyttämiseksi.

Pankeilla on käytössään myös Compliance- toimintoja, jotka varmistavat, että pankin valvontatoimet koetaan riittäviksi sekä riskienhallinnan, lainsäädännön ja sääntelyn tasolla.

Seuraavaksi käsiteltiin rahanpesun havaitsemiseen liittyviä kysymyksiä. Kysymysten avulla haluttiin erityisesti selvittää, millä tavoin pankit havaitsevat mahdollisia rahanpesuepäilyjä, sekä onko epäilyttävien liiketoimien erottaminen tavallisesta pankkiasioinnista hankalaa.

Haastateltavan mukaan epäilyttävien liiketoimien erottaminen tavallisesta pankkiasioinnista voi olla haasteellista, mutta tietyissä tapauksissa ilmeistä. Esimerkiksi kokemus ja asiantuntemus rahanpesun torjunnassa parantavat kykyä tehdä oikeita johtopäätöksiä hälytysten perusteella. Haastatteluvastauksissa kävi myös ilmi, että rahanpesuepäilyjä kontrolloidaan pankeissa talousrikollisuudessa havaittujen ilmiöiden tunnistamisella. Pankit käyttävät esimerkiksi automaatiota rahanpesuepäilyjen tunnistamiseksi. Tämän avulla epäilyttävistä toiminnoista tulee automaattinen hälytys, mikäli epäilyttävää toimintaa havaitaan.

Lopuksi haastattelussa pyrittiin selvittämään haastateltavan näkemyksiä rahanpesun torjunnan hyödyllisyydestä pankkialalla, sekä mahdollisia kehitysehdotuksia rahanpesun torjunnan parantamiseksi esimerkiksi koulutusten, teknologian tai sääntelyn osalta. Lisäksi kartoitettiin myös asiakkaiden suhtautumista pankkeja koskeviin sääntelyvaatimuksiin.

Asiakkaiden koettiin olevan tietoisia pankkien velvollisuudesta torjua rahanpesua, ja suurin osa asiakkaista vastaa asiallisesti pankin selvityspyyntöihin. Silti osa asiakkaista voi kokea kyselyt tungettelevina, tai jättää ne huomiotta. Kuten teoriaosuudessa todettu, selvitysten puutteessa asiakkaasta voidaan äärimmäisessä tapauksessa joutua luovuttamaan rahanpesuepäilyilmoitus Keskusrikospoliisille.

Haastateltavan mukaan rahanpesun estäminen pankkialalla on välttämätöntä useista syistä. Esimerkiksi tiukka sääntely talousrikollisuuden torjunnassa voi johtaa jopa pankkien toimiluvan menettämiseen, mikäli talousrikollisuuden torjunta ei ole valvojan mielestä tarvittavalla tasolla. Rahanpesun estäminen suojaa myös pankkien mainetta. Vaikka toimilupa säilyisi, sääntöjen laiminlyönti voi aiheuttaa merkittävää mainehaittaa. Lisäksi rahanpesun torjunnalla pyritään estämään myös harmaan talouden osuutta taloudessa, jolloin myös sen estämisellä on suora vaikutus yhteiskuntaan esimerkiksi veronkierron havaitsemisessa.

Sääntelyn vuoksi talousrikollisuuden torjunta vaatii yhä enemmän resursseja, jonka takia myös pankkien resursseja joudutaan sitomaan etenevissä määrin. Vaikka sääntely itsessään koetaan hyväksi, haastateltava kuvailee rahanpesun estämistä pikemminkin välttämättömänä kulueränä kuin lisäarvoa tuottavaksi toiminnaksi, sillä se on pankin toiminnan jatkumisen ehto.

7 Johtopäätökset

Haastattelun tulokset antoivat syvällistä näkökulmaa siitä, miten pankeissa havaitaan ja torjutaan rahanpesua. Tulokset vahvistivat myös opinnäytetyön teoreettisessa osuudessa esitettyjä havaintoja rahanpesun torjunnasta pankkialalla, erityisesti lainsäädännön merkityksen osalta.

Haastatteluvastauksissa nousi esiin pankkien toimintamalleja rahanpesun estämisessä, kuten automaatio. Pankit raportoivat epäilyttävistä liiketoimista viranomaisille, kuten Keskusrikospoliisille, mikäli asiakkaan toiminta koetaan selvityksistä huolimatta epäilyttävänä. Kuten teoriaosuudessaakin käytiin läpi, yhteistyö viranomaisten kanssa on olennainen osa pankkien rahanpesun torjunnan toimintamallia.

Haastattelussa kävi ilmi, että rahanpesun estäminen koetaan hyödylliseksi niin lainsäädännön noudattamisen- kuin myös yhteiskunnallisen roolin kannalta. Kuitenkin, kuten teoriassa todettiin, rahanpesun torjunta on pankkialalle suuri kuluerä, sillä jatkuvasti tiukentuvat sääntelyvaatimukset ja resurssit voivat luoda pankeille taloudellista painetta.

Rahanpesun estäminen pankkialalla perustuu enenevässä määrin teknologiaan, kuten automatisoituihin hälytysjärjestelmiin, jotka tukevat pankkien kykyä tunnistaa epäilyttävää toimintaa. On tärkeää, että pankit tekevät yhteistyötä viranomaisten kanssa sekä raportoivat havaitsemistaan epäilyistä. Myös koulutuksen ja henkilöstön asiantuntemuksen merkitys korostuu, kun talousrikollisuuden ilmiöt muuttuvat ja kehittyvät.

Koulutuksen tärkeys onkin keskeinen osa pankkien rahanpesun torjuntaa. Haastattelussa nousi esiin huomio siitä, että pankkien henkilöstölle olisi tärkeää tarjota jatkossakin jatkuvaa ja ajantasaista koulutusta, jotta henkilöstön on mahdollista tunnistaa uusimmat talousrikollisuuden ilmiöt sekä reagoida niihin tehokkaasti.

Pankkien kohdalla rahanpesun torjunta nähdään kuitenkin ensisijaisesti kulueränä, sillä rahanpesun estämiseksi tarvittavat toimenpiteet eivät tuota suoraa taloudellista hyötyä

pankille, vaan ovat olemassaolon edellytys pankin toiminnan jatkuvuudelle. Tästä huolimatta rahanpesun estäminen on välttämätöntä pankkien toiminnan kannalta, sillä puutteet rahanpesun torjunnassa voivat johtaa paitsi mainehaittoihin, myös pahimmassa tapauksessa toimiluvan menettämiseen.

Lainsäädäntö ohjaa pankkien toimintaa tiukasti sekä asettaa velvoitteita asiakastietojen hallinnasta, maksuliikenteen valvonnasta sekä viranomaisraportoinnista. Vaikka sääntely lisää pankkien kustannuksia, se on välttämätön osa rahanpesun torjuntaa. Sääntelyn jatkuva tiukentuminen ja teknologian kehitys edellyttävät pankeilta jatkuvaa sopeutumista, mutta myös luo mahdollisuuksia tehokkaampaan rahanpesun torjuntaan.

Yhteenvetona voidaan todeta, että rahanpesun torjunta on pankkialalla monivaiheinen ja resursseja vaativa prosessi, jossa korostuvat automatisoidut järjestelmät, lainsäädäntö, henkilöstön osaaminen sekä yhteistyö viranomaisten kanssa. Vaikka rahanpesun torjunta nähdään pankkien näkökulmasta merkittävänä kulueränä, se on välttämätön osa pankin toiminnan jatkuvuuden turvaamista.

8 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessi on ollut mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus. Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin syksyllä 2024. Aihe valikoitui heti alkuvaiheessa, ja sitä on ollut mielenkiintoista tutkia läpi opinnäytetyöprosessin. Rahanpesun torjunta oli itselleni uusi aihealue, joten aiheetta oli mielenkiintoista tutkia siitakin näkökulmasta. Alkuun oli haasteellista hahmottaa, kuinka laaja ja monivaiheinen aihe rahanpesun torjunta on. Myös pankkien näkökulmasta tietoa oli hyvin vähäisesti saatavilla, joka vaikeutti myös osaltaan opinnäytetyön tekemistä. Alkuvaiheessa opinnäytetyö oli tarkoitus toteuttaa vain tutkimustyyppisenä, mutta haastattelulla siihen saatiin syvällistä näkemystä, ja haastattelun osuus tuki myös teoreettista osuutta. Haastattelulla saatiin myös sellaista tietoa, mitä pelkällä teoreettisella osuudella ei olisi pystytty osoittamaan. Koen, että opinnäytetyöhön riitti hyvin yhden henkilön haastattelu, sillä haastateltava oli asiantunteva sekä hänen näkökulmansa kattoi hyvin keskeiset teemat.

Opinnäytetyö on antanut minulle syvällistä tietoa rahanpesun torjunnan käytännöistä pankkialalla. Tutkimusprosessin aikana olen kehittänyt tutkimus- ja analyysitaitojani, ja se on opettanut minulle myös tärkeitä tutkimusmetodeja, kuten haastattelun tekemistä ja tulosten analysointia. Opinnäytetyö on ollut arvokas oppimiskokemus, joka on syventänyt

ymmärrystäni pankkialan käytännöistä rahanpesun estämiseksi. Prosessi on ollut paitsi mielenkiintoinen, myös haasteellinen ja opettavainen kokemus. Vastaavan tutkimuksen tekeminen tulevaisuudessa toisi varmasti uusia näkökulmia, erityisesti pankin käytäntöjen sekä lain ja sääntelyn kehittymisen myötä.

Opinnäytetyössä onnistuttiin vastaamaan kolmeen pääkysymykseen, jotka ohjasivat tutkimusprosessia. Näin ollen saatiin kattava kuva rahanpesun torjunnasta pankkialalla:

Mitä rahanpesu on ja miten se vaikuttaa pankkien toimintaan?

Kuten teoriaosuudessa todettiin, rahanpesu on prosessi, jossa tavoitteena on piilottaa rikollisesti hankitun omaisuuden tai rahan alkuperä, ja saada se näyttämään laillisesti ansaitulta. Rahanpesu vaikuttaa pankkien toimintaan siten, että pankkien on noudatettava rahanpesulakia sekä sääntelyitä, jotka myös ohjaavat pankkien toimintaa. Pankkien on myös ilmoitettava havaitessaan epäilyttävää toimintaa.

Miten lait ja sääntelyt vaikuttavat rahanpesun torjuntaan pankkialalla?

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella rahanpesun torjuntaa pankkialalla erityisesti lainsäädännön ja käytäntöjen näkökulmasta. Johtopäätösten perusteella voidaan todeta, että opinnäytetyö on onnistunut vastaamaan tähän tavoitteeseen. Lainsäädäntöosuudessa käsiteltiin rahanpesun torjuntaan liittyviä sääntelyitä, kuten rahanpesulakia sekä Euroopan Unionin rahanpesudirektiivejä, jotka ohjaavat pankkien toimintaa. Lainsäädännön vaikutus pankkien toimintaan konkretisoitui erityisesti asiakkaan tuntemisvelvollisuuteen ja valvontaan sekä viranomaisyhteistyöhön. Lainsäädäntö ja sääntelyt asettavat tiukat velvoitteet pankkien rahanpesun torjunnalle. Tutkimus osoitti, että vaikka sääntely on tärkeää, jatkuvat muutokset tuovat haasteita pankkien toimintaan, sillä ne edellyttävät nopeaa sopeutumista sekä resursseja.

Millaisia käytäntöjä pankeilla on rahanpesun estämiseksi?

Pankkien toiminnassa korostuivat asiakkaan tunteminen sekä epäilyttävien liiketoimien tarkkailu. Myös jatkuva ja ajantasainen koulutus ovat tärkeässä roolissa rahanpesun estämisessä. Pankkien käytännön toimenpiteet rahanpesun estämiseksi tulivat esiin erityisesti haastattelun avulla. Haastateltavan vastauksista voitiin todeta, että pankit käyttävät

automatisoituja hälytysjärjestelmiä sekä asiakkaan tuntemista havaitakseen epäilyttävät toimet. Nämä käytännöt vastaavat lainsäädännön asettamia vaatimuksia, kuten asiakkaan tuntemisvelvollisuutta sekä velvoitetta raportoida epäilyttävät toimet Keskusrikospoliisille. Yhteys lainsäädännön ja pankkien käytännön toimenpiteiden välillä tuli selvästi esille niin teoria, - kuin myös haastatteluosuudessa.

Tulevaisuudessa pankit voivat tarvita yhä etenevässä määrin tarkempaa yhteistyötä viranomaisten kanssa sekä mahdollisesti muuttaa toimintaansa sääntelyiden niin vaatiessa. Vaikka lainsäädännön noudattaminen on elintärkeää pankkien toiminnan osalta, on myös pohdittava, kuinka tehokkaasti pankit kykenevät hallitsemaan sääntelystä ja sen muutoksista aiheutuvia kustannuksia. Voisiko tulevaisuudessa viranomaisten rooli rahanpesun estämisessä kasvaa entisestään, ja voisiko pankkien ja viranomaisten välistä yhteistyötä kehittää vieläkin tiiviimmäksi.

Rahanpesun torjunta on äärimmäisen tärkeää paitsi pankkialan, myös koko yhteiskunnan turvallisuuden kannalta. Rahanpesu ei ainoastaan vaaranna taloudellista vakautta, vaan se voi mahdollistaa myös rikollista toimintaa kuten terrorismin rahoittamista tai huumekauppaa. Kehittyvän teknologian, kuten tekoälyn hyödyntäminen ja sen kehittäminen voisi tuoda uusia mahdollisuuksia rahanpesun estämiseen ja havaitsemiseen. Samalla on huomioitava, että rahanpesun torjunta ei saa muodostaa kohtuuttomia toimenpiteitä esimerkiksi asiakaskohtaamisissa. Tasapainon löytäminen tehokkaiden toimintatapojen ja asiakaskohtaamisten välillä on tärkeää. Mielestäni rahanpesun torjuntaan tulee kiinnittää jatkossakin resursseja sekä kehittää toimivia tapoja ehkäistä rahanpesua tehokkaasti.

Lähteet

Aluehallintovirasto. (2021) *Epäilyttävästä liiketoimesta ilmoittaminen*

https://avi.fi/documents/25266232/60926372/Ep%C3%A4ilytt%C3%A4v%C3%A4st%C3%A4+liiketoimesta+ilmoittaminen_julkaistava+ohje.pdf/

Aluehallintovirasto. (2021) *Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen*

<https://avi.fi/documents/25266232/60926372/Rahanpesun+ja+terrorismin+rahoittamisen+est%C3%A4minen+-ohje.pdf/4f2798b3-4ad5-26b1-ce6a-b900f7060a5c?t=162324253332>

Aluehallintovirasto. (2021) *Riskiarvion laatiminen*

<https://avi.fi/documents/25266232/60926372/Riskiarvion+laatiminen-ohje.pdf/fe897c08-1610-e99e-9207-e7d617d13be5/Riskiarvion+laatiminen-ohje.pdf?t=1633974833939>

Eurooppa-neuvosto. (22.2.2024) *Frankfurt valittu EU:n uuden rahanpesuntorjuntaviranomaisen toimipaikaksi*

<https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2024/02/22/frankfurt-to-host-the-eus-new-anti-money-laundering-authority-aml/>

Eurooppa-neuvosto. (31.5.2024). *Mitä on rahanpesu?* Haettu 13.10.2024 osoitteesta

<https://www.consilium.europa.eu/fi/infographics/anti-money-laundering/>

Eskola, J. & Suoranta, J. (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino

FATF. (n.d.) *What we do* <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/what-we-do.html>

Finanssivalvonta, (26.11.2024) *Asetus finanssialan digitaalisesta häiriönsietokyvystä*

https://www.finanssivalvonta.fi/saantely/saantelykokonaisuudet/dora/?utm_source=chatgpt.com

Finanssivalvonta. (2020) *Asiakkaan tunnistaminen ja tunteminen*.

<https://www.finanssivalvonta.fi/kuluttajansuoja/asiakkaan-tunnistaminen-ja-tunteminen/>

Finanssivalvonta. (n.d.) *Finanssivalvonta, yhteinen valvontamekanismi ja Euroopan finanssivalvontajärjestelmä* <https://vm.fi/finanssivalvonta-ja-yhteinen-valvontamekanismi>

Finanssivalvonta. (n.d.) *Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen.* <https://www.finanssivalvonta.fi/rahanpesun-estaminen/>

Finanssivalvonta. (2010) *Rahoitus- ja vakuutusvalvontaviranomainen.* <https://publications.bof.fi/bitstream/handle/10024/45868/173170.pdf?sequence=1>

Finanssivalvonta. (14.10.2024) *Riskiarvio.* Haettu 2.11.2024 osoitteesta: <https://www.finanssivalvonta.fi/finanssisektorin-toimijalle/pankki/rahanpesun-estaminen/riskiarvio/>

Finanssivalvonta. (25.3.2021) *Selonotto- ja ilmoitusvelvollisuus* <https://www.finanssivalvonta.fi/rahanpesun-estaminen/selonotto--ja-ilmoitusvelvollisuus/>

Finanssivalvonta. (2010) *Standardi 2.4. Asiakkaan tunteminen - rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen* <https://www.finanssivalvonta.fi/globalassets/fi/saantely/maarayskokoelma/standardit/2.4/2.4.s td5.pdf>

Hawala-maksujärjestelmän kautta rahoitetaan terrorismia ja pestään rahaa – sekä toimitetaan avustuksia kehittyviin maihin. (12.3.2024) *Suomen uutiset* <https://www.suomenuutiset.fi/hawala-maksujarjestelman-kautta-rahoitetaan-terrorismia-ja-pestaan-rahaa-seka-toimitetaan-avustuksia-kehittyviin-maihin/>

Honkanen, J. & Koskinen, K. (21.5.2015) *Pankkitoiminnan rakennemuutos avannut tilaa varjopankeille* <https://www.eurojatalous.fi/fi/2015/2/pankkitoiminnan-rakennemuutos-avannut-tilaa-varjopankeille/>

Hyttinen, T. (2021) *Rahanpesu ja rikosvastuu.* Alma Insights

Laakso, S. & Jukarainen, P. (16.5.2019) *Rahanpesun torjunta kaipaa isompaa vaihdetta.* Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170444>

Laki Kätkemis- ja rahanpesurikoksista 61/2003

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110191#Lidm46263581441696>

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain muuttamisesta,
406/2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180406>

Linna, K. (7.9.2023) *Pankit ilmoittavat vuosittain tuhansia rahanpesuepäilyjä viranomaisten tutkittavaksi* <https://www.finanssiala.fi/kolumni/pankit-ilmoittavat-vuosittain-tuhansia-rahampesuepailyja-vironomaisten-tutkittavaksi/>

Oma Säästöpankki. (n.d.) *Asiakkaan tunteminen- Miksi pankki kysyy?*

<https://www.omasp.fi/asiakkaan-tunteminen>

Osuuspankki. (n.d.) *Kansainväliset pakotteet* <https://www.op.fi/henkiliasiakkaat/asiakkaan-tunteminen/kansainvaliset-pakotteet>

Poliisi. (8.8.2024) *Puolivuosisikatsaus Rahanpesun selvittelykeskus 2024*

<https://poliisi.fi/documents/25235045/0/Rahanpesun-selvittelykeskuksen-puolivuosisikatsaus-2024-saavutettava.pdf/86427fec-2965-b1cf-d3a0-c9bf49277720/Rahanpesun-selvittelykeskuksen-puolivuosisikatsaus-2024-saavutettava.pdf?t=1723112118898>

Poliisi. (n.d.) *Rahanpesu* <https://poliisi.fi/rahampesu>

Poliisi. (11.10.2022) *Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä.*

<https://poliisi.fi/documents/25235045/67733116/Rahanpesurikokset-oikeuskaytannossa-2022.pdf>

Puusa, A. & Juuti, P. (2020) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät.*

Gaudeamus

Rahanpesu. (n.d.) *Ilmoitusvelvolliset* <https://rahampesu.fi/ilmoitusvelvolliset>

Rahanpesu. (n.d.) *Kansainvälinen yhteistyö* <https://rahampesu.fi/kansainvalinen-yhteistyö>

Rahanpesu. (n.d.) *Lainsäädäntö* <https://rahampesu.fi/lainsaadanto>

Rahanpesu. (n.d.) *Rahanpesu* <https://rahampesu.fi/rahampesu>

Rahanpesu. (n.d.) *Toimijoiden roolit* <https://rahanpesu.fi/toimijoiden-roolit>

Sahavirta, R. (2008) *Rahanpesu rangaistavana tekona*
<https://edition.fi/lakimiesyhdistys/catalog/view/525/440/1037-1>

Sisäministeriö. (2024) *Kansallinen NPO-sektorin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2024*
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165875/SM_2024_17.pdf?sequence=4

S-Pankki. (n.d.) *Mitä ovat kansainväliset pakotteet ja miten ne vaikuttavat pankkiasiointiini?*
<https://www.s-pankki.fi/fi/asiakaspalvelu/ukk/mita-ovat-kansainvaliset-pakotteet-ja-miten-ne-vaikuttavat-pankkiasiointiini/>

Säästöpankki. (n.d.) *Asiakkaan tunteminen- Miksi pankki kysyy?*
<https://www.omasp.fi/asiakkaan-tunteminen>

Säästöpankki. (n.d.) *Asiakkaan tunteminen on myös sinun etusi*
<https://www.saastopankki.fi/fi-fi/asiakaspalvelu/vinkit/koti-asuminen-ja-arki/asiakkaan-tunteminen-on-myos-sinun-etusi>

Tietoarkisto. (n.d.) *Johdanto: Tutkimuksen kulku*
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/tutkimuksen-kulku/>

Ulkoministeriö. (n.d.) *Mitä ovat kansainväliset pakotteet?* <https://um.fi/mita-ovat-pakotteet>

Wuolijoki, S. (2022) *Pankkioikeus I*. Alma Insights

Liite 1. Puolistrukturoidun haastattelun kysymykset pankkialan työntekijälle

Teema 1. Havaitseminen ja raportointi

1. Miten pankissa havaitaan ja käsitellään mahdollisia rahanpesuepäilyjä?
2. Tekeekö pankki yhteistyötä viranomaisten kanssa havaitessaan epäilyttävät toimet?

Teema 2. Henkilöstön osaaminen ja koulutus

1. Koulutetaanko pankin henkilökuntaa säännöllisesti rahanpesun torjuntaan?
 - Tulisiko koulutuksia lisätä?
 - Koetaanko koulutusten olevan riittävällä tasolla?

Teema 3. Työn mahdolliset haasteet

1. Onko epäilyttävien liiketoimien erottaminen tavallisesta pankkiasioinnista hankalaa?
2. Koetko, että sinulla on riittävästi tietoa rahanpesua koskevasta lainsäädännöstä työtehtävääsi nähden?

Teema 4. Sääntelyiden vaikutus asiakaskohtaamisiin

1. Miten asiakkaat suhtautuvat pankeille annettuihin sääntelyvaatimuksiin, kuten asiakkaan tuntemiseen tai alkuperäisselvityksiin?

Teema 5. Kehitysehdotukset

1. Koetko rahanpesun torjunnan pankkialalla hyödylliseksi?
2. Onko sinulla kehitysehdotuksia rahanpesun torjunnan parantamiseksi pankkialalla?
 - Pitäisikö esimerkiksi koulutuksia, sääntelyä tai teknologiaa kehittää?

Liite 2. Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Rahanpesun torjunta pankkialalla- Käytännöt ja lainsäädäntö

Opinnäytetyön tekijä: Emilia Peiponen

1. Aineiston hankinnan menetelmät ja aineiston muoto

Aineisto kerättiin puolistrukturoituna sähköisesti haastattelukysymysten avulla. Analysoitava aineisto oli tekstimuotoista.

2. Aineistojen säilytys opinnäytetyöprosessin aikana

Tutkimusaineisto säilytettiin opiskelijan henkilökohtaisella tietokoneella salasanalla suojattuna. Aineistoa pääsi käsittelemään ainoastaan opiskelija.

3. Aineiston käsittely opinnäytetyön valmistuttua

Opinnäytetyössä kerättyä aineistoa käytettiin vain tässä opinnäytetyössä ja tutkimuksessa. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen aineisto tuhoetaan 1 vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä. Tähän asti aineistoa säilytetään tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen ja niin, että aineisto on vain tutkijan/opiskelijan saavutettavissa.